

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Viite: STM068:00/2015

Lausunto hallituksen linjauksista itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi

Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta.

Tehy ry ei ota kantaa aluejaon perusteisiin. Toistamme kuitenkin aiemman huolestamme siitä, että muodostettavat alueet ovat väestömääriltään hyvin erikokoisia. Tämä saattaa johtaa epätoivottavaan kilpavarusteluun alueiden välillä. Varsinkin kun sote-alueita on vähemmän kuin itsehallintoalueita.

Hallituksen linjausten mukaisesti itsehallintoalueiden tulee järjestää sote-palvelut joko yksin tai lailla säädettyjen kolmen itsehallintoalueen täytyy järjestää palvelut yhdessä sopimalla toisen itsehallintoalueen kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on jatkossa maassa 15 selkeää alueellista kokonaisuutta, joilla sote-palvelut järjestetään.

Tehy pitää ongelmallisena sitä, että hallituksen linjausten mukaisesti itsehallintoalueet (18 kpl) ja sote-alueet (15) jakautuvat erilaisiin toiminnallisiin kokonaisuuksiin. Tehyn näkemyksen mukaan 18/15/12/5 -jako saattaa vaikuttaa haitallisesti sairaalaverkoston kehittymiselle ja lisätä alueiden välistä kilpavarustelua sekä erilaista osaoptimointia. Osa sairaaloista tulee olemaan laajan (12) päivystysvastuun ja osa suppean (3) päivystysvastuun alueita. Lisäksi viidellä sairaalalla on yliopistosairaalan tehtävät. Eriyistä aluepoliittista kitkaa aiheuttaa jako laajan ja suppean päivystysvastuun alueisiin. Tehy pitää tärkeänä, että laajan ympärivuorokautisen päivystyksen (12) alueet päätetään mahdollisimman pian. Lisäksi tulee sekä linjata suppeamman ympärivuorokautisen päivystyksen yksiköt ja niiden toiminnan sisältö. Tämä on lähtökohta toimivan sairaalaverkon ja mm. ensihoitopalvelun alueelliselle suunnittelulle.

Kriteerit, joiden perusteella tulisi päättää siitä, mitkä kolme itsehallintoaluetta järjestävät sosiaali- ja terveyspalvelut muiden itsehallintoalueiden kanssa.

Mikäli itsehallintoalueiden ja sote-alueiden määrä on erilainen, niin Tehy pitää tärkeimpinä kriteereinä, joiden perusteella järjestämistahot tulisi päättää: 1) yhdenvertaista ja 2) kattavaa sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuutta, 3) alueella on mahdollisuudet suunnitella ja toteuttaa toimiva palveluverkko sekä 4) mahdollisuudet toteuttaa kustannustehokas tuotantorakenne.

Mitä muita tehtäviä olisi mielestänne tarkoituksenmukaista siirtää itsehallintoalueille?

Uudistusta tulee tehdä ja viedä eteenpäin ensisijaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon lähtökohdista. Liian useiden toimintojen siirtäminen itsehallintoalueille liian pikaisella aikataululla vaarantaa uudistuksen kokonaisuuden hallinnan. Nyt ei pidä hukata niitä taloudellisia ja inhimillisiä hyötyjä, joita sote-sektorilla tarvitaan ja jotka ovat olleet valmistelussa jo useiden vuosien ajan kuten esimerkiksi jo kehitetyt hyvät käytännöt.

Tehy pitää tärkeänä, että sote-uudistuksen rakenteelliset ratkaisut saadaan tehdyksi ja päästään itse palvelujen sisällön kehittämiseen asiakaslähtöisiksi. Luontainen yhteistyökumppani sosiaali- ja terveyspalveluille on pelastustoimi ja sen yhteistyö ensihoitoon tulee turvata.

Millä keinoin tulisi varmistaa itsehallintoalueiden ja kuntien yhteys hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä?

Tehyn pitää erittäin tärkeänä, että hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on koko ajan mukana uudistuksen valmistelussa. Yhteistyölle tulee luoda selkeät rakenteet kuntien ja sote-alueiden välille. Lisäksi tulisi määritellä, miten yhteistyö neuvoloiden ja kouluterveydenhuollon sekä varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa toteutetaan. Kunnille tarvitaan myös selkeitä kannusteita terveyden edistämiseen.

Tehyn vapaamuotoisia huomioita hallituksen aluelinjauksesta:

Kilpavarustelu

- Tehy on huolissaan siitä, että Erva-alueiden purkautumisen myötä sairaanhoitopiireissä jo tehty yhteistyö sairaaloiden välisestä työnjaosta purkautuu. Se voi osaltaan käynnistää alueiden välisen kilpavarustelun.

Työvoiman tarve

- Erva-alueet ovat tehtävänsä mukaisesti arvioineet tulevaa työvoiman tarvetta. Nyt tehtävä on tarkoitus siirtää itsehallintoalueille. Suurin osa nykyistä maakunnista on väestöpohjaltaan liian pieniä alueita arvioimaan ammattialakohtaista työvoimatarvetta. Tämä voi johtaa valtakunnallisesti epätasapainoiseen tilanteeseen joidenkin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiryhmien osalta ja erityisesti pienempien erikoisammattiryhmien osalta. Myös itsehallintoalueiden vaikutus koulutusverkoston rakenteeseen tulisi arvioida.

Kehittämisen yhteistyörakenteet

- Erva-alueiden purkautumisen yhteydessä on ratkaistava myös tutkimuksen ja kehittämisen yhteistyörakenteet.

Johtaminen

- Valmisteluun tulee pikaisesti ottaa mukaan myös johtamisjärjestelmä sekä henkilöstön työnjaon kehittämiseen liittyvät kysymykset (esim. kliiniset urapolut).
- Uudistuksen menestyksellinen läpivienti edellyttää hyvää muutosjohtamista kaikilla organisaatiotasoilla ja valmistelun kaikissa vaiheissa. Johtajille ja esimiehille on turvattava riittävä koulutus ja resurssit muutosjohtamisen toteuttamiseen.
- Henkilöstön edustajilla on oltava mahdollisuus osallistua muutoksen valmisteluun valmistelun kaikissa sen ja kaikilla tasoilla, jotta henkilöstö saadaan myös heidän kauttaan sitoutumaan muutokseen.

Tehyn huomioita hallituksen rahoituslinjauksesta:

Budjettiraami

- Linjausten mukaisesti valtionvarainministeriö tulee asettamaan sote-alueille budjettiraamin. Sen tulee mahdollistaa alueen väestölle yhdenvertainen palvelujen saatavuus ja palvelujen tuottaminen toimivan ja kustannustehokkaan palveluverkon kautta. On tärkeää, että budjettiraamia päätettäessä otetaan riittävästi huomioon alueiden ikärakenne ja sairastavuus.

Työterveyshuolto

- Pidämme myös tärkeänä, että nopeasti voitaisiin ratkaista työterveyshuollon tulevaisuus ja rakenne sekä rahoitus. Tällä hetkellä työterveyshuolto tuottaa merkittävän osan perussairaanhoidon palveluja ja paikkaa peruspalvelujen heikkoa saatavuutta. Työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon roolit palvelujen tuottajina uudessa rakennettavassa terveydenhuoltojärjestelmässä on suunniteltava huolellisesti, jotta uudistuksesta ei aiheudu asiakkaiden palvelujen saatavuudessa katve-alueita tai tyhjiötä.

Säästötavoitteet

- Sote-uudistukseen liittyvien merkittävien kustannussäästötavoitteiden toteuttaminen edellyttää muutoksia nykyisiin toimintatapoihin – pelkillä rakenteilla ei saavuteta riittäviä kustannushyötyjä. Uudistuksen kohteena olevasta henkilöstöstä ainakin puolet on koulutettua hoitohenkilöstöä. VATT:n raportin 1/2016 ”Työnjaon kehittäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa” mukaan säästötavoitteiden toteuttaminen edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden välisen yhteistyön huomattavaa parantamista. Tähän vaikuttaa olennaisesti työ- ja virkaehtosopimusjärjestelmä: mahdollistaako se tarvittavien uudistusten tekemisen ja työntekijöiden kannustamisen työnjaon kehittämiseen.
- Palveluntarvitsijoiden ja palveluja tuottavan henkilöstön näkökulmasta odotetaan vakautta sekä palvelujen järjestämiseen että niiden tuottamiseen. Itsehallintoalueille ollaan siirtämässä myös erilaisia valtionhallinnon ja maakuntien sekä kuntien tehtäviä. Näiden tehtävien siirtoa ja rahoitusta ei saa tehdä sosiaali- ja terveystalouden kustannuksella.

Tehyn lausunto on valmisteltu yhteistyössä Tehyn yhteistyöjäsenjärjestöjen kanssa.

Helsingissä 2.2.2016

TEHY RY

Rauno Vesivalo
Puheenjohtaja
rauno.vesivalo@tehy.fi

Kirsi Sillanpää
Johtaja
kirsi.sillanpaa@tehy.fi

Asiantuntija:

Kirsi Markkanen
Kehittämispäällikkö
kirsi.markkanen@tehy.fi
0405337086